

DEN RUMMELIGE SKOLE TAGER IKKE HØJDE FOR DE KVIKKE ELEVER. IFØLGE LEKTOR KIRSTEN BALTZER ER DER EFTERHÅNDEN SÅ MANGE TEGN PÅ, AT DENNE TYPE BØRN HAR DET DÅRLIGT I SKOLEN, AT PROBLEMET IKKE LÆNGERE KAN OVERSES. SKAL DE KVIKKE ELEVER HAVE ET BEDRE SKOLELIV, MÅ SKOLEN STILLE DERES INTELLEKTUELLE SULT.

DE TABTE TALENTER

Den passive, den utilpassede og politibetjenten. Det lyder næsten som titlen på en moderne westernkomedie, men i virkeligheden er det ikke spor morsomt. Bag de mundrette titler gemmer der sig firkanter sagt tre problematiske adfærdsmønstre hos skoleelever med særlige forudsætninger, de såkaldte talentfulde børn. Når de på trods af deres særlige talent bliver passive, utilpassede eller agerer politibetjent over for klassekammeraterne, skyldes det grundlæggende, at de keder sig og ikke kan se meningen med at deltage i undervisningen eller det sociale fællesskab i klassen. De føler sig anderledes og bliver i tvivl om, om det særlige, de kan, er en styrke eller en svaghed.

De talentfulde børn har længe været overset i folkeskolen. Det er tankevækkende, fordi erfaringer med intelligencetest peger på, at de udgør mellem to og fem procent af en årgang.

Der er stadig flere tegn på, at denne gruppe børn ofte ikke trives. Derfor kan man ikke længere se bort fra problemet, fortæller lektor Kirsten Baltzer. Hun tager del i følgeforskningen på det igangværende forsknings- og udviklingsprojekt 'Elever med særlige forudsætninger', der skal udvikle redskaber til at identificere de talentfulde børn og anbefale konkrete undervisningstiltag, der kan udfordre bør-

"Det er stadig meget udansk at interessere sig for de børn, der kan løbe hurtigere end stort set alle de andre."

nene rent fagligt. Projektet har fulgt 33 skoleelever fra Lyngby-Taarbæk Kommune over en periode på tre år, og det forventes afsluttet i løbet af 2006. Fælles for de 33 projektbørn er, at de alle i ekstrem grad er opslugt af en bestemt interesse og er usædvanligt dygtige inden for netop dette felt. Det kan være matematik, sprog, dans eller madlavning. På deres felt yder de alle langt over, hvad man kan

forvente af et barn på deres alder. Et af projektbørnene kom i skole og havde allerede læst flere Harry Potter-bøger, mens et andet var færdig med folkeskolens matematikpensum ved udgangen af sjette klasse.

PLADS TIL DE TALENTFULDE

Projektet blev i starten mødt af en del modstand. Det skyldes en grundlæggende skeptisk holdning til forskellighed i folkeskolen, fortæller Kirsten Baltzer.

"Det er stadig meget udansk at interessere sig for de børn, der kan løbe hurtigere end stort set alle de andre. Det danske skolesystem er helt igennem baseret på en lighedstankegang. Det vil sige, at når vi bliver alt for forskellige, så har vi problemer med det. Mange steder blev projektet mødt med den holdning, at 'de talentfulde børn kan selv finde ud af det, så hvorfor skal de have særlig støtte. Hvorfor skal vi ikke bruge kræfterne på alle dem, der har så hårdt brug for os?'"

Den modtagelse betød, at projektets konsulent og forskere indledningsvis måtte arbejde på at gøde jorden for en indsats på området. Det krævede en grundig begrundelse over for lærere og skoleledelser af, hvorfor det er vigtigt også at tage sig af denne gruppe elever og at udvide undervisningsdifferentieringen til også at omfatte børn med særlige forudsætninger.

Kirsten Baltzer mener, at de talentfulde børn skal være en del af skolens identitet.

"Indsatsen for børn med særlige forudsætninger skal skrives ind i skolernes profiler og virksomhedsplaner. For mig at se er det en del af at beskrive sin udvikling og af at være en rummelig skole. Det er også den vej, den internationale trend går. Her bliver det tænkt ind i en inkluderende, rummelig skole, hvor undervisningsdifferentieringen kendetegner arbejdet."

Arbejdet med at udvikle særlige undervisningsredskaber er i gang flere steder. F.eks. har den canadiske forsker Lannie Kanevsky udviklet undervisningsmaterialet 'A Toolkit for Differentiation', der indeholder idéer til projektarbejder for særligt kvikke børn. På universitetet i Växjö arbejder en gruppe med såkaldte 'rige matematik-

”Når børnene først får stillet deres intellektuelle sult, så bliver de også bedre til at gøre, som lærerne forventer det.”

problemer, der gør det muligt for elever at arbejde med matematik på flere forskellige forståelsesniveauer efter evne og behov.

INTELLEKTUEL SULT

Sportsmetaforikken er central i beskrivelsen af de talentfulde børn. Rent fagligt beskriver Kirsten Baltzer dem som børn, der spurter og når længere end deres jævnaldrende. Socialt giver de derimod op, sætter sig ud på sidelinjen og observerer passivt deres klassekammerater. Eller de bliver urolige og forstyrrende.

Det er den manglende sociale tilpasning, der i første omgang registreres af børnenes kontaktlærere og forældre. Fra interviews med lærerne ved Kirsten Baltzer, at de mener, at det sociale bør gå forud for det faglige.

”I en almindelig udviklingstankegang ville du også forvente, at børnene først bliver gode til at vide, hvordan man gebærder sig socialt i en undervisningssituation. Når det er på plads, bliver der mere rum for at koncentrere sig om det faglige. Men du kan også prøve at vende det på hovedet og tænke, at det kunne være, at der var nogle børn, for hvem det så anderledes ud. Meget tyder faktisk på, at når børnene først får stillet deres intellektuelle sult, så bliver de også bedre til at gøre, som lærerne forventer det”.

Spørgsmålet er dog, hvad der er årsag og følge, men undersøgelsen peger på, at når læreren forstår at udnytte elevens faglige potentiale på en måde, der både er til barnets og klassens bedste, så sker der også noget socialt i klassen.

”Når børnene bliver udfordret rent fagligt, så begynder de at fungere bedre socialt og bliver accepteret af kammeraterne. Så giver det lige pludselig mening for dem at være skoleelev. Når man får nogle udfordringer, der er relevante, så ser man en anden mening med at gå i skole, og så kan man også begynde at fungere som skoleelev på en måde, der er accepteret.”

BERØRINGSANGST

En af projektets erfaringer er, at det kræver ganske få ændringer i undervisningsforløbet, for at forholdene forbedres for de talentfulde børn. Til gengæld er det vigtigt, at lærerne ikke tøver med at sætte tidligt ind. Men mange er nervøse for at undervise i områder tidligere, end der står på læseplanen, fortæller Kirsten Baltzer. Det er den berøringsangst, projektet skal være med til at nedbryde. I nogle tilfælde har den rigtige løsning været at lade eleven rykke en klasse op eller i kortere perioder at fungere som en slags hjælpelærer i det fag, han eller hun er særligt talentfuld i.

Hvis skolen skal give mere plads til de talentfulde børn, kræver det støtte og forståelse fra skoleledelsernes side. Skolelederen skal som nøgleperson støtte op om lærernes arbejde og stå i spidsen for at udvikle et beredskab til både at få identificeret elever med særlige forudsætninger og til at sætte ind med en række konkrete undervisningstiltag. Derudover kræver det lokale ressourcpersoner, som lærerne kan henvende sig til, ligesom kommunerne har det på læse- og på adfærds- og trivselsområdet. I Lyngby-Taarbæk Kommune er der oprettet et lærernetværk, og der er samtaler i gang med Undervisningsministeriet om at udvide det til et nationalt netværk. Flere kommuner er begyndt at afholde kurser for de lærere, der arbejder i feltet. Her holder lærere fra Lyngby-Taarbæk oplæg om deres erfaringer.

Det kan virke mærkeligt, at den rummelige folkeskole endnu ikke har givet plads til de kvikke elever. Især i en tid, hvor samfundet i stadig højere grad synes at værdsætte og dyrke talent også blandt børn. Det er ikke tilfældigt, at TV Danmarks nyeste satsning er en landsdækkende konkurrence for børn i paratviden med navnet ’Danmarks klogeste barn’.

Skal den inkluderende skole rumme særlige talenter, kræver det et brud med tendensen til kun at kigge på de svageste børn og i stedet tænke undervisning på flere niveauer. Helt konkret skal den eksisterende viden på området samles og gøres lettilgængelig for de lærere og ressourcpersoner, der ønsker at dygtiggøre sig inden for feltet. Kirsten Baltzer er optimistisk omkring fremtidens indsats og udbytte:

”Jeg tror, at flere vil begynde at tænke i, hvordan vi kan undervise de talentfulde børn, så de blomstrer og bliver til glæde både for dem selv og deres klasser.”

Af Jakob Haahr-Pedersen – jahp@dpu.dk

KIRSTEN BALTZER

Lektor ved Institut for Pædagogisk Psykologi, DPU, hvor hun bl.a. arbejder med specialpædagogik og udvikling af inkluderende skole- og daginstitutionskulturer. Hun er medforfatter af bogen ’Undervisning af elever med særlige forudsætninger’ Kroghs forlag 2002 og 2005.